

за результатами індивідуальної продуктивності; удосконалення відбору критеріїв оцінювання результатів праці; активізація зв'язку винагород з особистими трудовими досягненнями; застосування індивідуального підходу насамперед до нееластичних, специфічних, активних трудових ресурсів. Впровадження в практику управління персоналом індивідуальної мотиваційної карти дозволить визначити і оцінити якості працівника, його запити і потреби з метою їх урахування в системі мотивації персоналу та запровадити гнучкі системи винагородження.

Отже, щоб мотиваційний процес був керованим, необхідно створити певні умови: надати повну й достовірну інформацію про об'єкт управління; постійно мати уявлення про стан і динаміку мотиваційної спрямованості персоналу; ретельно стежити за соціально-економічними наслідками управлінських рішень і вміти їх прогнозувати.

Роман ОНИШКО

студент спеціальності «Менеджмент»

(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління Сковчиляс С.М.)
Тернопільський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток посідає особливе місце в системі ринкової економіки. Саме на прибуток як головну рушійну силу ринкової системи господарювання, інструмент регулювання економічних процесів та узгодження потреб та інтересів держави, підприємств і населення робили ставку прихильники переходу від адміністративно-командної до ринкової економіки. Поширеною була думка, що достатньо створити умови для становлення і розвитку підприємницького сектору, функціонування різних форм власності, і питання формування і використання прибутку вирішуватимуться автоматично, а економіка набуде позитивної динаміки.

Проте функціонування новостворених суб'єктів господарювання і підприємств, які змінили форму власності у процесі роздержавлення та приватизації, не дало очікуваних результатів. Лібералізація господарської діяльності, ринкове ціноутворення не забезпечили

підвищення ефективності і конкурентоспроможності більшості підприємств, а прибуток не перетворився на стратегічний орієнтир економічного розвитку. Більше того, до численних проблем трансформаційного періоду (падіння обсягів виробництва, низька інноваційна активність підприємств, зношеність основних засобів, втрата конкурентних позицій багатьма підприємствами на світовому та внутрішньому ринках) додалися такі, як збитковість та надвитратність виробництва, монополізм в економіці, низький рівень менеджменту, гонитва за прибутком у короткостроковому періоді без урахування стратегічних можливостей розвитку. У результаті обмеженості фінансових ресурсів на мікро- та макрорівнях виникли суперечності між інтересами держави, які спрямовані на вирішення фіскально-розподільчих питань, і розвитком реальної сфери економіки, конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання.

Негативний вплив на формування та використання прибутку чинить недостатньо повна теоретична база ринкових перетворень прибутку у первинне фінансове джерело і стимул розвитку суспільного виробництва. Сучасна економічна думка поки що не виробила цілісну концепцію формування і використання прибутку, яка б адекватно відображала реалії наявної системи господарювання, сприяла б підвищенню ефективності підприємницької діяльності. Саме тому актуальним є дослідження прибутку як фундаментальної економічної категорії, яка має складну якісну структуру й отримала новий зміст. При розробці концепції формування і використання прибутку важливо врахувати, що прибуток доволі чутливий до низки внутрішніх та зовнішніх факторів та впливів, передусім до бюджетно-податкової, інвестиційної та амортизаційної політики, змін у процесах кредитування та ціноутворення. Тому у теоретичному сенсі прибуток потребує виявлення та осмислення особливостей його формування, розподілу і використання, розробки на цій основі виважених наукових рекомендацій.

На жаль, економічна ситуація, яка склалася на сьогодні, переконує, що функціональне призначення прибутку втрачено. На наш погляд, економічною наукою недостатньо досліджені розподільні функції прибутку, хоча їх повна реалізація має більший вплив на розвиток ринкових відносин і економіки в цілому. Недостатня увага держави до питань створення прогресивної законодавчої і нормативної бази, що

визначає формування прибутку підприємств, істотно стримує розвиток ринкових відносин.

Незаперечно, що одна з основних функцій прибутку – стимулююча. Дійсно, «прибуток стимулює ріст виробництва, створює зацікавленість колективу підприємства в ефективному веденні господарства». Ріст виробництва можливий тільки при умові екстенсивного й інтенсивного розвитку підприємства, що неможливо здійснити без інвестування. В умовах ринкової економіки основним джерелом інвестицій мають бути внутрішні джерела суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим підприємствам необхідно знаходити внутрішні резерви джерел фінансування, що можливе тільки при високорентабельному виробництві.

За останні роки стимулююча функція прибутку реалізується дуже слабо, якщо не зовсім атрофована для багатьох підприємств. Утрата прибутком його основної функції зумовлена рядом причин, одна з яких – зниження ефективності діяльності підприємств. Серед основних причин зниження ефективності діяльності підприємств можна виокремити такі:

- низька конкурентоздатність продукції вітчизняних підприємств, що зумовлена використанням застарілого обладнання і низьким рівнем використання сучасних технологій;
- зниження сукупного попиту на продукцію вітчизняного виробництва через зниження платоспроможності населення та інших споживачів;
- фіскальний характер оподаткування підприємств із слабкими стимулюючими і регулюючими функціями;
- повільна адаптація підприємств до ринкових умов;
- відсутність пільг для підприємств, які здійснюють інвестиційну, інноваційну діяльність;
- недостатнє наукове забезпечення процесів реформування економіки, особливо в частині трансформації організації економічних систем, формуванні економічних методів управління виробництвом.

Однак, окрім зниження ефективності діяльності підприємств, існує ряд інших причин, зокрема: застаріле економічне мислення керівників підприємств і осіб, які приймають управлінські рішення; відсутність дієвих механізмів та інструментів управління; відсутність навичок застосування вже розроблених інструментів управління.

На підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що

прибуток підприємства повною мірою піддається управлінським діям, оснований на певних принципах і наукових підходах. Це ще раз підкреслює, що для управління прибутком підприємства як економічним об'єктом, який має велике значення для підприємства і покликаний виконувати стимулюючу функцію в його діяльності, необхідно застосувати дієві інструменти управління.

Валентина ПЕТРЕНКО

студентка спеціальності «Менеджмент»
(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри
менеджменту та публічного управління Сkochиляс С.М.)
Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЮ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Фундаментальні основи теорії управління енергоефективністю та енергозбереженням, сучасний стан і роль енергозбереження на промислових підприємствах, проблеми та шляхи удосконалення державної політики України у сфері енергоефективності висвітлені у роботах українських і зарубіжних вчених: Суходоля О. М, В. Г. Андрійчук, В. В. Джеджули, С. П. Денисюк, Г. О. Дзяної, Г. Л. Монастирського, В. В. Микитенко, Миколук, Е. Ю. Омельченка, Т. Ф. Хан, О. І. Цапко-Піддубної та інших. Суходоля О. М. під поняттям «енергоефективність» розуміє якісний стан економіки, що забезпечує ефективність використання ПЕР відповідно до існуючого рівня розвитку, тобто стан системи, при якому виконання функцій цією системою відбуватиметься за мінімальних витрат ПЕР. Щодо енергозбереження – це результат діяльності, спрямованої на ощадливе використання ПЕР.

На думку Микитенко В. В., «енергоефективність» відображає властивість промислового виробництва і технологій та характеризує обсяг випуску продукції на одиницю спожитої енергії, тобто ступінь віддачі перетворених енергоресурсів у вихідні результати. Натомість, енергозбереження – збереження ПЕР у результаті реалізації заходів з енергозбереження [1].

Вітчизняними науковцями, які надають перевагу поняттю